



BIJENPLAN GEMEENTE RIJKEVORSEL

Inhoud

Inhoud	2
I. Inleiding: waarom een gemeentelijk bijenplan	3
1. Waarom een gemeentelijk bijenplan?	3
2. In praktijk: Naar een bijenvriendelijke omgeving	4
3. Bijenvriendelijke gemeente.....	5
II. Acties	5
1. Sensibilisering inwoners	5
Actie 1.1 - Infostand gemeentehuis/bibliotheek.....	5
Actie 1.2 - Cursus startende imkers.....	5
Actie 1.3 - Aparte webpagina rond bijenplan	5
Actie 1.4 - Maandelijks bijenrubriek 2310 tijdens actie.....	6
Actie 1.5 - Grabbelpas bezoekt bijencentrum en maakt insectenhotels	6
Actie 1.6 - Promotie bezoek bijencentrum	6
Actie 1.7 - Sensibilisering inwoners - bijenvriendelijk tuinadvies op maat gekoppeld aan Behaag onze Kempen	6
Actie 1.8 - Verdelen zakjes bloemenzaad voor particuliere tuinen + fotowedstrijd...	7
Actie 1.9 - Gemeentelijke imkerpremie.....	7
2. Bijenvriendelijk openbaar domein	7
Actie 2.1 - Bloemenweides op openbaar domein	7
Actie 2.2 - Aanplanting bijenvriendelijke bomen en struiken op openbaar domein ...	7
Actie 2.3 - Gemeentelijk bermbeheerplan	8

I. Inleiding: waarom een gemeentelijk bijenplan

De gemeente Rijkevorsel kent een jarenlange traditie in het ondersteunen van biodiversiteit in het algemeen en de bijen in het bijzonder. Al in het jaar 1947 startte de bijengilde Sint-Ambrosius met hun werking. In 2013 bouwde de gilde met LEADER-subsidies en ondersteuning van o.a. de gemeente Rijkevorsel het bijencentrum De Raam aan de Keirschothoeveweg. Ondanks de succesvolle werking van Bijencentrum De Raam en de blijvende aandacht van het gemeentebestuur, moeten we vaststellen dat de biodiversiteit en de bijenpopulatie in het bijzonder verder achteruit blijven gaan. Het gemeentebestuur besliste eind 2017 om hier nog sterker op in te zetten met de realisatie van dit gemeentelijk bijenplan. Dit plan kwam tot stand in samenwerking met Bijencentrum De Raam en Natuurpunt Markvallei.



Natuurpunt
Markvallei

1. Waarom een gemeentelijk bijenplan?

De meest aanwijsbare oorzaken van de massale bijensterfte tijdens de afgelopen jaren zijn een gebrek aan kwalitatief bijenvoedsel door de teloorgang van de biodiversiteit (verarming van de flora), het gebruik van pesticiden en de algemene vervuiling van het leefmilieu, en een aantal parasieten waarvan de Varroa-mijt de belangrijkste is. De toestand is zonder meer zorgwekkend: in 2013 haalde meer dan 36 % van alle bijenvolken in Vlaanderen de lente niet. Uitgedrukt in economische termen is de marktwaaarde van de gedomesticeerde honingbij alleen al op wereldschaal vergelijkbaar met die van melkvee en geraamd op 179 miljard USD (472 miljoen USD in België alleen)¹. Die marktwaaarde is een rechtstreeks gevolg van de bestuivingsfunctie van de bij: ongeveer 75 % van de voedingsgewassen is rechtstreeks afhankelijk van bestuiving door insecten. Dat het hierdoor in eenieders belang is om actie te ondernemen kan niet langer worden genegeerd - zie ook onderstaande afbeelding.



Aanbod supermarkt zoals we het kennen



Aanbod in de supermarkt zonder bijen

¹ Bron: Maandblad van de Vlaamse Imkersbond - 1/2003

Naast het berekenbare economische belang staat het grote biologische belang van bijen. Samen met andere bestuivers vervullen zij een *sleutelfunctie* in het behoud van biodiversiteit. De stabiliteit en de veerkracht van ecosystemen zijn enerzijds afhankelijk van een voldoende grote biodiversiteit, terwijl 80 à 90 % van alle zaadplantensoorten op zijn beurt afhankelijk is van bestuiving door insecten. Bestuiving is derhalve onmisbaar voor het behoud van biodiversiteit op zich. Hoewel bijen wellicht de belangrijkste of meest efficiënte bestuivers zijn voor land- en tuinbouwgewassen, zijn ze lang niet de enige. Daarom focust het beleid niet op de zorg voor deze soort alleen.

In Vlaanderen en Nederland komen ca. 350 soorten bijen voor. De meeste soorten zijn specialisten, wat wil zeggen dat ze enkel en alleen op een welbepaalde plantensoort foerageren. Als die plantensoort verdwijnt, verdwijnt de van haar afhankelijke bijensoort eveneens. Honingbijen daarentegen zijn generalisten en vliegen op verschillende plantensoorten. Daarom doen ze het verhoudingsgewijs minder slecht dan de meeste andere (wilde) bijensoorten en bestuivende insecten.

De toestand van de honingbij is een rechtstreekse indicator voor de toestand van ons ganse leefmilieu. Dat ook de populaties van andere bijensoorten, wespen, kevers, vlinders, zweefvliegen etc. afnemen in omvang hoeft niet te verrassen. Dit bijenplan beoogt dan ook de bestrijding van de algemene teloorgang van de biodiversiteit; maatregelen die bevorderlijk zijn voor (wilde) bijen, zullen tevens gunstige gevolgen hebben voor andere bestuivende insecten.

2. In praktijk: Naar een bijenvriendelijke omgeving

De gemeente beschikt over een weliswaar sterk versnipperde maar grote oppervlakte aan openbaar groen. Het bestuur zal dan ook zijn voorbeeldfunctie vervullen door er voor te zorgen dat het openbaar groen bijenvriendelijk wordt ingericht. Daarnaast is een bijenvriendelijke particuliere omgeving (tuinen) in Rijkervorsel erg belangrijk voor het overleven van de bij. Zelfs ondanks het feit dat ook in particuliere tuinen nog vaak bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, kan het voedselaanbod in de vorm van bloeiende planten er meer divers zijn dan in een door monocultuur gedomineerde landbouwomgeving. Een omschakeling naar een meer bijenvriendelijke landbouw is een sleutelelement voor een grootschalig herstel van de biodiversiteit, doch valt grotendeels buiten het bereik van het bestuur. Het bijenplan steunt dan ook voornamelijk op sensibilisatie voor het belang van een bijen- en insectenvriendelijke inrichting van tuinen en openbaar groen.

In het bijzonder hebben wegbermen in het sterk versnipperde landschap, gezien hun grote totaaloppervlakte, een belangrijke functie als standplaats voor drachtplanten en als corridor voor fauna.

Tot slot is het van belang de plaatselijke imkers te ondersteunen en om geïnteresseerden aan te moedigen om te beginnen met het houden van bijen. Omdat de imkers de laatste jaren sterk aan het vergrijzen zijn, zijn jongeren een belangrijke doelgroep. Bijen houden is niet evident, mede omdat vooroordelen, onwetendheid en de daaraan verbonden bijenangst van burens dit kunnen bemoeilijken. Daarom voorziet het bijenplan ook in sensibilisatieacties die de bijenteelt aanvaardbaar moeten maken voor de omgeving.

3. Bijenvriendelijke gemeente

Met de opmaak en uitvoering van dit gemeentelijk bijenplan wil de gemeente Rijkevorsel zich ook profileren als bijenvriendelijke gemeente. Dit bijenplan zal ook ingestuurd worden voor de wedstrijd 'Bijenvriendelijkste gemeente van Vlaanderen 2018' die georganiseerd wordt door de Vlaamse Vereniging voor Openbaar Groen (VVOG) en de Vlaamse Overheid in kader van de 'Week van de Bij'. Meer info over deze wedstrijd en de week van de bij is terug te vinden via www.weekvandebij.be.

II. Acties

Samen met de Imkersgilde Sint-Ambrosius De Raam werd bekeken welke acties op lokale schaal ondernomen konden worden om de biodiversiteit in Rijkevorsel en de bijen in het bijzonder een duwtje in de rug te geven. De acties spitsen zich toe op twee hoofddoelstellingen: sensibilisering van de inwoners van Rijkevorsel en het versterken van een bijenvriendelijk openbaar domein.

1. Sensibilisering inwoners

Actie 1.1 - Infostand gemeentehuis/bibliotheek

- Omschrijving:
Plaatsen van een infostand in het gemeentehuis of de bibliotheek rond de problemen van de bij en mogelijke oplossingen ervoor.
- Extra budget:
/ (deze stand kan gratis ontleend worden bij de Vlaamse Overheid)
- Timing:
8 tot 22 mei 2018
- Actoren:
Duurzaamheidsambtenaar, communicatieambtenaar, onthaal

Actie 1.2 - Cursus startende imkers

- Omschrijving:
Promoten van nieuwe cursus voor startende imkers van de Imkersgilde Sint-Ambrosius De Raam.
- Extra budget:
/
- Timing:
De start van de nieuwe cursus is voorzien in september 2018.
- Actoren:
Bijencentrum De Raam, Duurzaamheidsambtenaar, communicatieambtenaar

Actie 1.3 - Aparte webpagina rond bijenplan

- Omschrijving:
Op de gemeentelijke website zal een pagina voorzien worden met relevante en begrijpbare informatie rond het bijenplan (www.rijkevorsel.be/bijen). Ook de werking van het bijencentrum kan hier een plaats krijgen.
- Extra budget:
/
- Timing:
Ten laatste operationeel tegen april 2018
- Actoren:
Duurzaamheidsambtenaar, communicatieambtenaar, Bijencentrum De Raam

Actie 1.4 - Maandelijks bijenrubriek 2310 tijdens actie

- Omschrijving:
Maandelijks wordt in de 2310 een item gewijd aan het bijenplan. Dit kan gaan om aankondiging van acties, maar ook om tips om bijen in de tuin aan te trekken (bv. snoeien na de bloeiperiode, laten verwilderen van stukjes tuin, ...) of inhoudelijke info over het belang van bijen en insecten in het algemeen.
- Extra budget:
/
- Timing:
April 2018 - December 2018
- Actoren:
Duurzaamheidsambtenaar, communicatieambtenaar, Bijencentrum De Raam

Actie 1.5 - Grabbelpas bezoekt bijencentrum en maakt insectenhôtels

- Omschrijving:
Tijdens de paasvakantie gaat de Grabbelpas met 20 kinderen op bezoek in bijencentrum De Raam. Naast een bezoek aan het bijencentrum gaan de kinderen ook zelf aan de slag. De grootste kinderen (9-12 jaar) bouwen een eigen bijenhôtel, de kleinsten (6-8) maken een kaars uit bijenwas. Nadien nemen ze hun creaties en kennis mee naar huis om daar de bijen verder te helpen.
- Extra budget:
/ (vervat binnen budget Grabbelpas)
- Timing:
6 april 2018
- Actoren:
Bijencentrum De Raam, Grabbelpas (jeugddienst)

Actie 1.6 - Promotie bezoek bijencentrum

- Omschrijving:
Extra promotie voor een bezoek (individueel of in groep) aan het bijencentrum.
- Extra budget:
/
- Timing:
Doorlopend
- Actoren:
Bijencentrum De Raam, duurzaamheidsambtenaar, communicatieambtenaar

Actie 1.7 - Sensibilisering inwoners - bijenvriendelijk tuinadvies op maat gekoppeld aan Behaag onze Kempfen

- Omschrijving:
Sensibilisering van inwoners om bijenvriendelijke planten in hun tuin te zetten. Deze actie wordt gekoppeld aan de jaarlijkse haagplantverkoop via de actie Behaag onze Kempfen. Inwoners kunnen op bijencentrum De Raam terecht om advies op maat te krijgen voor een bijenvriendelijke inrichting van hun tuin. Vervolgens kunnen ze dit plantgoed bestellen via de actie Behaag onze Kempfen. Om inwoners extra te stimuleren hun tuin bijenvriendelijk aan te planten, geeft de gemeente elke besteller bij Behaag onze Kempfen uit Rijkevorsel een pakketje bloembollen cadeau.
- Extra budget:
Inschatting: € 50 (20 pakketjes bloembollen van € 2,50)
- Timing:
September - November 2018
- Actoren:
Bijencentrum De Raam, Duurzaamheidsambtenaar

Actie 1.8 - Verdelen zakjes bloemenzaad voor particuliere tuinen + fotowedstrijd

- Omschrijving:
Verdeling van zakjes bloemenzaad voor een bloemenweide onder geïnteresseerde inwoners. De inwoners die een zakje bloemenzaad ontvingen, kunnen deelnemen aan een fotowedstrijd voor de mooiste bloemenweide van Rijkevorsel door een foto te trekken van hun bloemenweide en deze in te sturen naar het gemeentebestuur. De mooiste bloemenweides zullen een plaatsje krijgen op de website en in de 2310.
- Extra budget:
Inschatting: € 147,50 (50 zakjes voor € 2,95 per stuk)
- Timing:
April 2018 - Juni 2018
- Actoren:
Duurzaamheidsambtenaar, communicatieambtenaar

Actie 1.9 - Gemeentelijke imkerpremie

- Omschrijving:
Jaarlijks kunnen imkers die actief zijn op het grondgebied van Rijkevorsel een premie van €70 aanvragen bij het gemeentebestuur. Op deze manier wil de gemeente imkers actief ondersteunen.
- Extra budget:
/ (er is reeds een jaarlijks budget voorzien voor deze premie)
- Timing:
Doorlopend
- Actoren:
Milieudienst

2. Bijenvriendelijk openbaar domein

Actie 2.1 - Bloemenweides op openbaar domein

- Omschrijving:
Op ongebruikte stukken openbaar domein worden indien mogelijk bloemenweides aangelegd. In 2018 zal op de SAS-site in Sint-Jozef een bloemenweide worden ingezaaid.
- Extra budget:
/ (binnen dagelijkse werking technische dienst)
- Timing:
Voorjaar 2018
- Actoren:
Technische Dienst

Actie 2.2 - Aanplanting bijenvriendelijke bomen en struiken op openbaar domein

- Omschrijving:
De gemeente kiest voor het openbaar domein volop voor vergroening. Bij aanplanting van bomen en struiken op openbaar domein wordt bovendien zo veel als mogelijk voor bijenvriendelijke en inheemse soorten gekozen. Zo werd bijvoorbeeld aan de Dellenweg een vlindertuin aangelegd. In 2018 plant de gemeente 121 nieuwe bomen aan, waarvan 119 bijenvriendelijk zijn (Sterstraat, Kerkdreef, Geboortebos, Poelberg, Bavelstraat, Wilgenstraat, Looi, Looiweg, Gansheideweg, Kerkhof centrum). De voorbije 5 jaar plantte de gemeente 272 bomen aan, waarvan 136 bijenvriendelijke bomen. Ook bij de aangeplante heesters en vaste planten wordt de nodige aandacht besteed aan het bijenvriendelijk karakter van de gekozen soorten. Meer dan 40 % van de aangeplante soorten was de voorbije jaren bijenvriendelijk.

- Extra budget:
/ (binnen dagelijkse werking technische dienst)
- Timing:
Februari 2018
- Actoren:
Technische Dienst

Actie 2.3 - Gemeentelijk bermbeheerplan

- Omschrijving:
Via het gemeentelijk bermbeheerplan (opgemaakt in 2015) wordt bij het beheer van de bermen rekening gehouden met de biodiversiteit. Bij het maaischema wordt zo veel als mogelijk rekening gehouden met het in stand houden van biodiverse bermen die veel voedsel bieden aan insecten. Waar mogelijk wordt maar één keer per jaar gemaaid. Op sommige bermen werd in het verleden al een bloemenmengsel ingezaaid.
- Extra budget:
/ (binnen dagelijkse werking technische dienst)
- Timing:
Doorlopend
- Actoren:
Technische Dienst